

ПВ Психологія лідерства

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Прикладна психологія
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	заочна
Рік підготовки, семестр	3 курс, осінній семестр
Обсяг навчальної	4 кред. ЄКТС/120 годин
	лекції – 6 годин, семінарські – 4 годин,
	самостійна робота – 110 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік, домашня контрольна робота
Розклад занять	Лекції, семінарські заняття https://roz.kpi.ua https://schedule.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	https://psy.kpi.ua/vikladachi/ Кононець Марія Олександрівна доцентка кафедри психології та педагогіки; кандидатка психологічних наук, доцентка.
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzUwNzIxMTA3OTAy?cjc=emijv

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія лідерства» є закономірності взаємодії людей в системі «керівник-підлеглий» і «лідер-послідовники», механізм висунення в лідери, співвідношення лідерства і управління, риси особистості, які необхідно розвивати для того щоб стати ефективним лідером та особливості лідерства у сучасному суспільстві.

Мета навчальної дисципліни «Психологія лідерства» - навчити здобувачів освіти застосовувати компетентності щодо ефективного лідерства.

Курс розпочинається з вивчення загальних уявлень про лідерство, потім вивчаються основні дослідження лідерства й види лідерства в організаціях.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології і педагогіки.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми метою дисципліни є посилення у здобувачів вищої освіти:

Загальних компетентностей:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1)
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2)
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4)

- Здатність працювати в команді (ЗК 9)
- Здатність і готовність до безперервного й актуального навчання, опанування новими знаннями, методичними розробками, інноваційними проектами, володіння новітніми технологіями в галузі психології (ЗК15)

Фахових компетентностей:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1)
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2)
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (ФК 3)
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4)
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ФК 11)

Завданням дисципліни є посилення таких результатів навчання:

- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН2)
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН3)
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень та аналізу літературних джерел (ПРН4)
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (ПРН9)
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН10)
- Рефлексувати можливості власного інтелектуального потенціалу для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН20)

2. Пререквізити навчальної дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньо-науковою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Дисципліна «Психологія лідерства» органічно пов'язана з усіма психологічними дисциплінами. Адекватне виконання завдань курсу не можливе без опори на такі теоретичні дисципліни як «Соціальна психологія» та «Психологія конфлікту». Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами вищої освіти змісту пропонованої дисципліни.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати освітні компоненти: «Організаційна психологія», «Теорія і практика психологічного тренінгу» та ін. Дисципліна «Психологія лідерства» ставить на меті інтеграцію та систематизацію знань та навичок отриманих здобувачами вищої освіти у ході засвоєння дисциплін практичної спрямованості.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Визначення поняття «лідерство». Історія дослідження лідерства.	11	2		9
Тема 2. Типології лідерів. Співвідношення понять «лідерство» і «управління».	9			9
Тема 3. Інтелект у лідерстві. Цінності й установки лідера. Фундаментальні засади етичного лідерства.	11	2		9
Тема 4. Персоналістичний і поведінковий підходи у лідерстві.	9			9
Тема 5. Ситуаційний підхід у лідерстві.	9			9
Тема 6. Атрибуційний підхід у лідерстві.	10		2	10
Тема 7. Гуманістичний підхід у лідерстві.	10		2	10
Тема 8. Харизматичне лідерство. Трансформаційне і транзакційне лідерство.	9			9
Тема 9. Інноваційне, автентичне, відповідальне і деструктивне лідерство.	12	2		10
ДКР	20			20
Підготовка до заліку	6			6
Всього годин	120	6	4	110

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення навчальної дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Кононець М.О. Психологія лідерства : навч.посібник / Марія Кононець, за заг. ред. О.В. Винославської. – К.: КВІЦ, 2020 – 252 с. <https://ela.kpi.ua/items/3fe16f63-cb56-445d-a171-9a48c0055876>
2. Лідерство та комунікації в організації : навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. ISBN 978-617-511-405-6
https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8174/1/%D0%9B%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_print.pdf
3. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. – Полтава : ПУЕТ, 2020. – 232 с.
<http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10004/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D0%9F%D0%92%D0%A8-2020.pdf>
4. Соціальна психологія [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Сербова, О. Л. Туриніна, О. В. Москаленко, С. О. Хілько, В. О. Чумаков ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Електронні текстові дані (1 файл: 7,83 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 595 с. <https://ela.kpi.ua/items/c047fef0-8cdb-46fa-aa4c-c7b4e6a41250>
5. Соціальна психологія : навч. посібн. / Воляннюк Н. Ю., Ложкін Г. В., Винославська О. В., Блохіна І.

О., Кононець М. О., Москаленко О. В., Боковець О. І., Андрійцев Б. В. – Київ, 2019. 254 с.
<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27765/1/Social-psychology.pdf>

4.2. Допоміжна література

1. Зарицька В. В. Психологія конфлікту : навч. посіб. / Валентина Василівна Зарицька ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя : Видавничий дім "Гельветика", 2019. – 379 с.
2. Кононець М. Психологія професійної моральності підприємця : теорія та сучасна практика: монографія. / М.О. Кононець. – К.: ДІА, 2013. – 165 с.
3. Коттер Дж. Как успешно провести организационные преобразования. /Джон Коттер. – Киев: Альпина Паблишер, 2019. – 288 с.
4. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. – Видавництво Навчальна книга – Богдан, 2021 – 552 с.
5. Фромм Е. Втеча від свободи / Еріх Фромм ; перекл. з англ. М. Яковлева. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019.
6. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме / Переклала з німецької Катерина Котюк; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. 2-ге опрац. вид. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2018. – 608 с.
7. Chin, Roger (2015). "Examining teamwork and leadership in the fields of public administration, leadership, and management". Team Performance Management. 21 (3/4): 199–216. doi:10.1108/TPM-07-2014-0037.
8. Einarsen, Ståle & Fosse, Thomas. (2022). The Dark and Destructive Side of Leadership: A Behavioral Perspective A Behavioral Perspective. 10.1093/oso/9780197552759.003.0006.
9. Goldsmith Marshall, "Leaders Make Values Visible", 2016.
10. Goleman, Daniel. Emotional Intelligence: 25th Anniversary Edition Paperback. Bloomsbury Publishing, 2020 – 352 p.
11. Iszatt M. Leadership / M. Iszatt, C. Saunders. – Oxford: Oxford Univ. Press, 2014. – 367 p.
12. Matuson Roberta Chinsky Can We Talk?: Seven Principles for Managing Difficult Conversations at Work 1st Edition. Kogan Page Ltd., 2021. – 232 p.
13. Maxwell, John. The 21 Irrefutable Laws of Leadership Workbook 25th Anniversary Edition: Follow Them and People Will Follow You Paperback. HarperChristian Resources, 2022 – 272 p.
14. Northouse, Peter G. Leadership: Theory and Practice (8 ed.). CA: Sage Publication, 2018. – 528 p. ISBN 9781506362298.
15. Sinek Simon Start with WHY Penguin Books Rok, 2022 – 246 p.
16. Sunstein Cass. Sludge What Stops Us from Getting Things Done and What to Do about It. The MIT Press, 2022 – 166 pp. 9780262545082

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на самостійну роботу здобувачів освіти)
1	Тема 1. Визначення поняття «лідерство». Історія дослідження лідерства. 1. Визначення поняття «лідерство». 2. Історія дослідження лідерства. Завдання на самостійну роботу: І. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризуйте напрями досліджень лідерства у різні історичні періоди. 2. Охарактеризуйте погляди на лідерство Г. Лебона. 3. Поясніть як наукові праці Т. Карлейля і Р. Емерсона вплинули на подальший розвиток досліджень лідерства. 4. Охарактеризуйте погляди на лідерство Н. Мак'явеллі.

2	Тема 3. Інтелект у лідерстві. Цінності й установки лідера. Фундаментальні засади етичного лідерства. 1. Інтелект у лідерстві. Види інтелекту: академічний, практичний, соціальний, емоційний. 2. Визначення поняття цінності. Термінальні і інструментальні цінності. Концепція Шварца-Білські. Цінності і установки лідера. 3. Фундаментальні засади етичного лідерства. Завдання на самостійну роботу: 1. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Назвіть і охарактеризуйте види інтелекту. 2. Проаналізуйте, яке значення для лідера має емоційний інтелект. 3. Розкрийте зміст концепції Шварца-Білські. 4. Охарактеризуйте фундаментальні засади етичного лідерства.
3	Тема 9. Інноваційне, автентичне, відповідальне і деструктивне лідерство. 1. Інноваційне лідерство. 2. Автентичне лідерство. 3. Відповідальне лідерство. 4. Деструктивне лідерство. Завдання на самостійну роботу: 1. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрийте особливості інноваційного лідерства. 2. У чому полягає специфіка автентичного лідерства. 3. Охарактеризуйте відповідальне лідерство. 4. Розкрийте особливості деструктивного лідерства.

Семінарські (практичні) заняття

Метою проведення семінарських занять є перетворення теоретичного матеріалу на особистісне знання та професійні уміння здобувачів вищої освіти.

Семінарські заняття створюють простір для вибору, на їх основі викладач та здобувачі вищої освіти можуть конструювати той варіант заняття, що відповідає потребам аудиторії та стилю викладача.

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

сформувати у здобувачів вищої освіти знання: загальні уявлення про лідерство; атрибуційний та гуманістичний підходи у дослідженні лідерства.

Семінарські заняття містять завдання проблемного та інтерактивного характеру:

- кейс проблемних завдань, які відтворюють ситуації із соціальної дійсності та створюють умови для операціоналізації теоретичних знань;

- завдання для аналізу різних соціально-психологічних феноменів на основі різних матеріалів: наукові статті, реклама, шкільні підручники, новини у ЗМІ, художні твори; практичні завдання, спрямовані на формування дослідницьких умінь; дискусії, ділові ігри, психологічні вправи та ін.

Їх застосування, не лише поглибить теоретичні знання, сформує навички аналізу але й сприятиме самоаналізу здобувачів вищої освіти.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
-------	---

1.	Тема 6. Атрибуційний підхід у лідерстві. Мета: поглибити знання здобувачів освіти про атрибуційний підхід у дослідженні лідерства. Основні питання: Теорія атрибуції Ф. Хайдера. Теорія каузальної атрибуції. Особливості застосування атрибуційної теорії у лідерстві. Помилки в атрибутивних теоріях. Ідеалізація лідерства. Завдання на самостійну роботу: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. У чому полягає основна ідея теорії атрибуції Ф. Хайдера? 2. Які типи атрибуції виділяє Хайдер, і як вони впливають на сприйняття поведінки інших? 3. Як теорія атрибуції пояснює причини успіхів та невдач людей? 4. Які фактори впливають на те, чи приписуємо ми причини поведінки внутрішнім чи зовнішнім чинникам? 5. Як теорія атрибуції Хайдера може бути застосована у контексті лідерства та управління? 6. Що таке каузальна атрибуція, і які її основні принципи? 7. Які виміри атрибуції виділяються в теорії каузальної атрибуції? 8. Як каузальна атрибуція впливає на наші очікування та ставлення до інших людей? 6. Які помилки атрибуції можуть виникати в процесі інтерпретації поведінки? 7. Як теорія каузальної атрибуції допомагає зрозуміти мотивацію та поведінку людей у соціальних та організаційних контекстах? 8. Назвіть особливості застосування атрибуційної теорії у лідерстві. 9. Поясніть чому відбувається ідеалізація лідерства? Наведіть приклади.
2.	Тема 7. Гуманістичний підхід у лідерстві. Мета: поглибити знання здобувачів освіти про гуманістичний підхід у дослідженні лідерства. Основні питання: Концепція суперлідерства Ч. Менза і Г. Сімпса. Концепція особистісного лідерства Дж. Клегга. Концепція сервант-лідерства Р. Грінліфа. Ціннісна концепція К. Ходжкінсона. Ціннісна концепція «стейкхолдерів» Г. Фейерхольма. Ціннісна теорія лідерства С. і Т. Кучмарські. Завдання на самостійну роботу: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Як згідно концепції Ч. Менза і Г. Сімпса суперлідерство сприяє розвитку самостійності та лідерських якостей у підлеглих? 2. Яку роль відіграють особистісні якості, такі як харизма та цілісність, у лідерстві за Дж. Клеггом? 3. Як сервант-лідерство переосмислює роль лідера через служіння іншим? 4. Які рівні цінностей виділяє К. Ходжкінсон, і як вони впливають на прийняття рішень лідером? 5. Як концепція «стейкхолдерів» Г. Фейерхольма підкреслює важливість балансу інтересів усіх зацікавлених сторін? 6. Як моральні цінності лідера впливають на його здатність надихати та вести за собою інших згідно ціннісної теорії лідерства С. і Т. Кучмарські?

5. Самостійна робота здобувача вищої освіти:

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Психологія лідерства» включає:

- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- проведення досліджень за методиками з якими знайомилися на практичних заняттях.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- робота з довідковою літературою.

Види самостійної роботи здобувача освіти :

- підготовка до аудиторних занять – 84 год;
- підготовка домашньої контрольної роботи – 20 год;
- підготовка до заліку 6 год.

Загалом – 110 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача освіти формують: робота на семінарах і написання домашньої контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам вищої освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни, що дасть змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, здобувач вищої освіти, який пропустив семінарські заняття з поважної причини, і має необхідний документ, який підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь викладачу під час консультацій або під час перерви у навчальному занятті і отримати не більше половини максимального вагомого балу, який передбачений за участь в семінарі. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням. Бажано, щоб на семінарському занятті здобувач вищої освіти використовував підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем навчальної дисципліни «Психологія лідерства». Тематика лекцій наведена у робочій програмі дисципліни.

На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. Тематика семінарських занять наведена у робочій програмі дисципліни.

При освоєнні дисципліни здобувачі вищої освіти користуються такими основними засобами роботи: підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками, інформацією з мережі Internet.

Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять практичного курсу, а також безпосередньо на семінарських заняттях здобувачі вищої освіти користуються комп'ютерами для таких видів роботи: оформлення звітів; отримання інформації з мережі Internet; демонстрації презентацій; перегляду навчальних відеозаписів.

На семінарських заняттях використовуються методи: диспут, робота парами, тріадами, круглий стіл, ситуаційні задачі; групові дискусії при вивченні проблемних питань. На семінарських заняттях проводиться усне опитування здобувачів вищої освіти. Готуючись до семінарських занять, здобувач освіти має чітко усвідомлювати зміст запитань та дати розгорнуту відповідь на них. Під час семінарських занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання здобувачів вищої освіти з теми семінарського заняття. Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять, основна мета якого – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи. Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, робота в групах.

Політика університету

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO з дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у формі заліку, для заочної форми навчання розробляється за типом PCO-1. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, домашня контрольна робота](#).

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті і виставляє бали особистому кабінеті електронного кампусу.

Домашня контрольна робота (ДКР) виконується у вигляді есе.

Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань. Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання з дисципліни **Психологія лідерства** представлені у **Додатку 1**.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувач освіти а з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Семестровий контроль: [залік](#)

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених Силабусом завдань \(мінімально позитивна оцінка 60 балів\)](#).

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

Вивчення курсу «Психологія лідерства» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи знань за темами під час лекційних та семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. За результатами самостійної роботи від здобувача вищої освіти вимагається підготовка звітів, виступів та безпосередніх виступів за результатами власної дослідницької роботи.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, при виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на вимогу викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками: підготовка теоретичних питань до практичних занять; підготовка тематичних повідомлень; конспектування та аналіз першоджерел; підготовка практичних завдань до семінарських занять (в тому числі структурно-методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами); перегляд відео та фільмів за тематикою курсу, аналіз; підготовка усних виступів та безпосередні виступи (в тому числі захисти та презентації власної дослідницької роботи, а також презентація тематичних повідомлень); підготовка до домашньої контрольної роботи та заліку. Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання питань, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне опрацювання. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями можна звернутися на консультації до викладача. Підготовка тематичних повідомлень передбачає бібліографічну роботу з систематизації та аналізу літератури; глибокий та детальний аналіз проблеми (робіт зарубіжних і вітчизняних авторів, вивчення і аналіз досліджень). Складіть план повідомлення. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану тематичного повідомлення. Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми. Тематичне повідомлення не потребує друкованого оформлення, оскільки презентується виключно усно. Підготовка усних виступів та презентацій тематичних повідомлень передбачає вміння презентувати зроблене на загальне задоволення результати своєї роботи.

Написання ДКР та підготовка до заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри психології та педагогіки, к.психол.н., доцентом, Кононець Марією Олександрівною.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05.2025 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Психологія лідерства» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії. Практичні завдання на семінарських заняттях;
- 2) написання домашньої контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях:

Максимальна кількість балів складає 40 (максимальна кількість балів на 1 занятті – 20):

Активна участь у проведенні заняття; надання повної, аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів освіти у процесі дискусії	18-20
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	13-17
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування, відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0-12 (< 60%)

2. Написання домашньої контрольної роботи.

Домашня контрольна робота (ДКР) - написання есе - вид письмової роботи, що виражає індивідуальне міркування та думку автора з конкретного питання психології лідерства. Здобувачі освіти мають право самостійно сформулювати тему есе.

У процесі написання есе важливо продемонструвати:

- вміння осмислити конкретну проблему та сформулювати певну позицію щодо неї;
 - вміння самостійно проводити пошук літератури з певної тематики (у тому числі й іноземними мовами);
 - вміння проаналізувати конкретну ситуацію на підставі прочитаного матеріалу щодо певної проблеми;
 - вміння аргументовано викласти свою позицію щодо певного питання;
 - вміння правильно оформлювати цитати та посилання на літературу.
- Обсяг есе 5-7 сторінок (включаючи титульний лист та список літератури).

Під час написання есе здобувач освіти може:

- 1) проаналізувати конкретний випадок, приклад, взятий із художньої або біографічної літератури, кінематографа, суспільного життя або власного досвіду автора;
- 2) проаналізувати проблему, яка не має очевидної відповіді та запропонувати свій варіант її вирішення;
- 3) зробити критичний аналіз будь-якого значимого розуміння певної теми.

Есе не має жорстко заданої структури, оскільки вона залежить від специфіки конкретної теми.

У загальному вигляді есе може мати таку структуру:

1. Титульний лист
2. Вступ.
3. Основна частина.
4. Висновки.
5. Список літератури.

Критеріями оцінки есе є:

- відповідність змісту тексту обраній темі;
- наявність чіткої та логічної структури тексту;
- наявність в есе авторської позиції з проблематики яка ним аналізується;
- обґрунтованість, аргументованість, доказовість висловлюваних положень та висновків автора;
- відсутність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних та фактичних помилок;

- відповідність оформлення роботи вимогам, що висуваються.
 - здача есе у встановлений термін.
- Критерії оцінювання:

Аргументоване есе, у якому здобувач освіти показав здатність мислити самостійно, логічно, послідовно, об'єктивно. Виконано творчо, представляє інтерес. Відображено думку автора та його навик мислити критично. Обсяг викладу – не менше 7 сторінок. Подано у встановлені терміни.	48-60
Аргументоване есе - логічне, послідовне, об'єктивне та повне розкриття заданої теми. Виконано творчо, становить інтерес. Відображено думку автора. Але є деякі недоліки (стилістичні, орфографічні помилки, недостатній обсяг). Обсяг викладу – не менше 5 сторінок. Подано у встановлені терміни.	36-47
Есе, у якому здобувач освіти продемонстрував поверхневі знання щодо теми есе, або висловив чіткою позицію шляхом простого опису. Виклад не містить критичного аналізу, підтвердження або спростування позиції, яка описується або власна думка автора есе відсутня. Є недоліки (стилістичні, орфографічні помилки, недостатній обсяг). Обсяг викладу – не менше 5 сторінок. Порушено термін здачі роботи.	0-36 (< 60%)

Заохочувальні бали – максимум 10 б (не входять до основної шкали PCO) нараховуються за рішенням протоколу засідання кафедри.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 40 + 60 = 100 \text{ балів.}$$

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD > 0,6R$) мають можливості:

а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку, але на мінімальні бали і не мають рейтинг 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань й мають рейтинг нижче 40 балів до заліку - **не допускаються**.

Семестровий контроль:

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру **60 і більше балів** мають можливості:

а) отримати залікову оцінку (залік) відповідно до набраного рейтингу (рейтингові бали переводяться до оцінки згідно із таблицею та заносяться до відомості семестрового контролю);

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки (при цьому попередній рейтинг здобувача освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи).

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру менше **60 балів, але виконали умови допуску**, виконують залікову контрольну роботу.

Залікова контрольна робота складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни та виконується письмово.

Залікова контрольна робота проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувача освітнім лише під час проведення заліку. Тривалість ЗКР – 90 хвилин. Залікова контрольна робота містить 100 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Задача здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Максимальна кількість балів складає 100 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

- вірно виконано всі тестові завдання 100 балів
- вірно виконано більше 60% тестових завдань 61-99 балів

- вірно виконано менш 60% тестових завдань 0 балів

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Охарактеризуйте напрями досліджень лідерства у різні історичні періоди.
2. Охарактеризуйте погляди на лідерство Г. Лебона.
3. Поясніть як наукові праці Т. Карлейля і Р. Емерсона вплинули на подальший розвиток досліджень лідерства.
4. Охарактеризуйте погляди на лідерство Н. Мак'явеллі.
5. Які основні типи лідерів виділяв Е. Богардус у своїй типології, і які характеристики їм властиві?
6. На яких критеріях базується типологія лідерів Р. Кеттела і Г. Стайса, і які типи лідерів вони описали?
7. Які основні типи лідерів виділяли Р. Бейлз і П. Слейтор, і чим вони відрізняються за своїми функціями та стилем керівництва?
8. Як Е. Берн класифікував лідерів у своїй типології, і які ролі вони відіграють у груповій динаміці?
9. У чому полягають основні відмінності між поняттями «лідерство» і «управління», і як вони взаємодіють у контексті організаційної діяльності?
10. Назвіть і охарактеризуйте види інтелекту.
11. Проаналізуйте, яке значення для лідера має емоційний інтелект.
12. Розкрийте зміст концепції Шварца-Білскі.
13. Охарактеризуйте фундаментальні засади етичного лідерства.
14. Розкрийте основні положення теорії рис.
15. Проаналізуйте, чому людям притаманна ідеалізація лідерства.
16. Охарактеризуйте поведінковий підхід до лідерства.
17. Розкрийте зміст теорії лідерства К. Левіна.
18. Які основні компоненти включає ситуаційна модель Ф. Фідлера, і як вона пояснює ефективність лідерства в залежності від ситуації?
19. Які стилі лідерства виділяють П. Херсі і К. Бланшар у своїй теорії, і як вони пов'язані з рівнем готовності підлеглих?
20. Як модель «шлях-мета» пояснює вплив лідера на мотивацію підлеглих через чітке визначення цілей та шляхів їх досягнення?
21. Які фактори враховує ситуаційна модель Врума – Йеттона – Яго для вибору оптимального стилю прийняття рішень лідером?
22. Розкрийте основні положення теорії атрибуції Ф. Хайдера.
23. Охарактеризуйте теорію каузальної атрибуції.
24. Проаналізуйте як лідеру-офіційному керівнику може допомогти застосування атрибуційного підходу у професійній діяльності
25. Які стратегії в концепції суперлідерства Ч. Менза і Г. Сімпса використовують суперлідери для розвитку самостійності та лідерських якостей у своїх підлеглих?
26. Яку роль відіграє харизма та особистісна цілісність у лідерстві за концепцією Дж. Клегга?
27. Як сервант-лідерство сприяє розвитку команди через фокус на служінні іншим?
28. Охарактеризуйте ціннісну концепцію К. Ходжкінсона.
29. Як, згідно ціннісної концепції «стейкхолдерів» Г. Фейерхольма, лідер може ефективно балансувати інтереси різних груп стейкхолдерів у своїй діяльності?
30. Охарактеризуйте ціннісну теорію лідерства С. і Т. Кучмарські?
31. Охарактеризуйте харизматичне лідерство.
32. Розкрийте зміст теорії харизматичного лідерства Р. Хауса.
33. Розкрийте зміст теорії Я-концепції Б. Шаміра.
34. Чим трансформаційне лідерство відрізняється від транзакційного?
35. Розкрийте особливості інноваційного лідерства.
36. У чому полягає специфіка автентичного лідерства.
37. Охарактеризуйте відповідальне лідерство.
38. Розкрийте особливості деструктивного лідерства.